

Ágúst 2021

Aðgerðaáætlun fyrir sjúkraflutninga og bráðapjónustu

- til ársins 2025

Stjórnarráð Íslands
Heilbrigðisráðuneytið

Útgefandi:

Heilbrigðisráðuneyti

Ágúst 2021

hrn@hrn.is

www.hrn.is

Umbrot og textavinnsla:

Heilbrigðisráðuneyti

© 2019 Heilbrigðisráðuneyti

ISBN 978-9935-515-11-7

Efnisyfirlit

Inngangur	5
1. Forysta til árangurs.....	6
1.1 Stofnuð miðstöð um bráðapjónustu og sjúkraflutninga (MBS) sem verði samræmingaraðili sjúkraflutninga og bráðapjónustu á vettvangi slysa og veikinda.....	6
2. Rétt þjónusta á réttum stað	7
2.1 Þjónustuviðmið tilgreini hvaða þjónusta skuli veitt á hverjum stað og innan hvaða tímamarka	7
2.2 Rafrænar sjúkraflutningaskýrslur tekna í notkun	7
2.3 Faglegur stuðningur læknis tryggður á vettvangi með aðstoð fjartækni	7
3. Fólkið í forgrunni	9
3.1 Viðhaldsþjálfun starfsfólks í sjúkraflutningum tryggð í tengslum við starfsemi heilbrigðisstofnana eða annarra þjónustuveitenda	9
3.2 Hermisetur (SIMbulance) tekið í notkun	9
3.3 Boðið upp á sérstaka viðbótarmenntun fyrir heilbrigðisstarfsfólk (annað en bráðataekna) sem kemur að bráðapjónustu utan sjúkrahúsa.....	9
3.4 Lagt mat á ávinning þess að koma námi í sjúkraflutningum (grunn- og framhaldsnámi) inn í formlega skólakerfið	10
3.5 Lagt mat á ávinning þess að bjóða upp á nám bráðataekna (paramedics) hérlendis.....	10
4. Virkir notendur	11
4.1 Nærsamfélagið á hverjum stað virkjað í bráðaviðbragði til að auka líkur á góðri útkomu	11
4.2 Tryggð góð upplýsingagjöf til almennings í tengslum við fyrstu viðbrögð.....	11
4.3 Reglulegt mat notenda á þjónustu sem tengist bráðaviðbragði og sjúkraflutningum	11
5. Skilvirk þjónustukaup	12
5.1 Þjónustuviðmið stýri skipulagi á þjónustu á hverju svæði fyrir sig	12
5.2 Val á rekstraraðilum gagnsætt og þjónustusamningar geri ráð fyrir sveiflum í þjónustunni	12

5.3	Endurnýjun á búnaði og bifreiðum skv. viðbragði, þarfamati, auk þess sem lagt verður mat á fjölda og dreifingu um landið	12
5.4	Kannaðir möguleikar á að nýta einfaldari bifreiðar og áhafnir til almennra flutninga þar sem því verður við komið í stað fullbúinna sjúkrabifreiða	13
6.	Gæði í fyrirrúmi	14
6.1	Vinnuferlar uppfærðir skv. alþjóðlegum klínískum leiðbeiningum	14
6.2	Eftirfylgd með samræmdum gæðavísum hjá öllum þjónustuaðilum sjúkraflutninga á landinu	14
7.	Hugsað til framtíðar	15
7.1	Þjónustuveitendur sjúkraflutninga innleiði tækni sem styður við notkun fjarheilbrigðislausna á vettvangi sem eykur m.a. möguleika á því að hægt sé að sinna betur bráðveikum þegar fyrsta hjálp mætir á staðinn	15
7.2	Tengsl og samvinna stofnana og rekstraraðila sem sinna sjúkraflutningum styrkt	15
7.3	Stefnt að notkun sjálfbærra sjúkraflutningatækja	16

Inngangur

Í október 2019 skipaði heilbrigðisráðherra starfshóp um stefnumótun í sjúkraflutningum til ársins 2023. Hlutverk hópsins var að móta tillögur að framtíðarskipulagi sjúkraflutninga á Íslandi í samræmi við nýsamþykka heilbrigðisstefnu. Markmið hópsins var að skila tillögum um miðlæga stjórnun og samhæfingu sjúkraflutninga, menntun og þjálfun, þjónustuviðmið, nýtingu fjarheilbrigðistækni og endurskoðun á greiðslufyrirkomulagi. Málefni sjúkrabyrllu voru undanskilin hlutverki hópsins. Hópurinn skilaði ráðherra [tillögu að stefnu](#) og [drögum að þjónustuviðmiðum](#) í byrjun árs 2020.

Fagráði sjúkraflutninga er ætlað að veita heilbrigðisráðuneytinu ráðgjöf um fagleg málefni sem varða sjúkraflutninga skv. reglugerð 262/2011. Ráðuneytið hefur þegið aðstoð fagráðs við að forgangsraða þeim áherslumálum sem tilgreind eru í áætluninni en fagráðið er skipað fulltrúum sem hafa ólíka aðkomu að þjónustunni og er því vel til þess fallið að meta slíkt á breiðum grunni.

Eftirfarandi aðgerðaáætlun um sjúkraflutninga og bráðabjónustu til næstu fimm ára er ætlað að vera upptaktur á þeirri vegferð að efla og styrkja þjónustuna á landsvísu. Til þess að ná sem víðtækastri sátt um áætlunina var ákveðið að setja hana í opið samráð til að gefa haghöfum tækifæri til að hafa áhrif á lokaniðurstöðuna. Alls bárust 14 athugasemdir við drögin frá einstaklingum og fulltrúum stofnana sem allar voru teknar til skoðunar og áætluninni breytt eftir atvikum. Margar af þeim góðu ábendingum sem þar komu fram verða nýttar við útfærslu aðgerðanna þegar að framkvæmd kemur. Athugasemdirnar í heild má finna á vef samráðsgáttar.

Áætlunin er unnin af og á ábyrgð heilbrigðisráðuneytis og samþykkt af heilbrigðisráðherra. Framkvæmd aðgerða og fjármögnun verkefna sem ekki eru hluti af núverandi fjármögnun þjónustuveitenda verða til skoðunar innan ráðuneytisins.

1. Forysta til árangurs

Í heilbrigðisstefnu er lögð áhersla á:

Stjórnun og samhæfingu – Löggjöf um heilbrigðisþjónustu – Stjórnun og forystu – Siðferðileg viðmið og gildismat.

1.1 Stofnuð miðstöð um bráðþjónustu og sjúkraflutninga (MBS) sem verði samræmingaraðili sjúkraflutninga og bráðþjónustu á vettvangi slysa og veikinda

MBS tryggir samræmda faglega nálgun við framkvæmd sjúkraflutninga á landinu öllu þrátt fyrir aðkomu mismunandi rekstraraðila. Verkaskipting og ábyrgðarsvið þeirra aðila sem koma að sjúkraflutningum er skýr.

Mælanleg markmið

MBS tekin til starfa.

Ártal

2021-2025

2. Rétt þjónusta á réttum stað

Í heilbrigðisstefnu er lögð áhersla á:

Heilbrigðisþjónusta á réttu þjónustustigi – þjónustustýringu og samspil þjónustustiganna þriggja til að tryggja öryggi, hagkvæmni og jafnræði – Öfluga sjúkraflutninga og þróun heilbrigðisþjónustu sem bæta aðgengi að heilbrigðisþjónustu.

2.1 Þjónustuviðmið tilgreini hvaða þjónusta skuli veitt á hverjum stað og innan hvaða tímamarka

Öflug stigið þjónusta sjúkraflutninga tryggir rétta bráðameðferð á vettvangi og skjótan flutning á sérhæft sjúkrahús þegar við á. Sjúkraflutningstæki og mannaflí staðsettur í samræmi við þarfagreiningu sem unnin er samhliða. Náið samráð haft við nærsamfélagið á hverjum stað, t.d. sveitarfélög.

Mælanleg markmið

Viðmið um viðbragðstíma, heildarflutningstíma og stigun viðbragðs fyrir hvert landsvæði liggur fyrir.

Ártal

2021-2025

2.2 Rafrænar sjúkraflutningaskýrslur teknar í notkun

Rafrænar sjúkraflutningaskýrslur eru notaðar um allt land í sjúkraflutningum og bráðaþjónustu utan sjúkrahúsa. Skýrslurnar eru notaðar til yfirsýnar og endurgjafar, ásamt gæðaeftirliti.

Mælanleg markmið

Rafrænar sjúkraflutningaskýrslur teknar í notkun um allt land.

Ártal

2021-2022

2.3 Faglegur stuðningur læknis tryggður á vettvangi með aðstoð fjartækni

Greiddar boðleiðir milli viðbragðsaðila á vettvangi sem eru beintengdir lækni í gegnum fjarskiptabúnað til að tryggja rétta meðferð við bráðar aðstæður og styðja við afgreiðslu á vettvangi án flutnings á sjúkrahús þar sem það á við. Greitt aðgengi að faglegum stuðningi við krefjandi aðstæður auðveldar mönnun heilsugæslustöðva í dreifbýli. Einnig er möguleiki á stuðningi við Neyðarlínuna. Þróun greiningarapps er hluti af vinnunni.

Mælanleg markmið

Faglegur stuðningur bráðalæknis við sjúkraflutninga til staðar. Innleitt í stigum þar til stuðningurinn verður í boði allan sólarhringinn.

Ártal

2021-2025

3. Fólkið í forgrunni

Í heilbrigðisstefnu er lögð áhersla á:

Mannauð og gott og öruggt starfsumhverfi – Mikilvægi þess að tryggja mönnun heilbrigðisþjónustunnar með vel menntuðu, hæfu og áhugasömu fólki.

3.1 Viðhaldsþjálfun starfsfólks í sjúkraflutningum tryggð í tengslum við starfsemi heilbrigðisstofnana eða annarra þjónustuveitenda

Aukin þátttaka sjúkraflutningsmanna og bráðatækna í klínískum störfum innan heilbrigðisstofnunar, ekki síst í smærri byggðarlögum. Lagt er til að sjúkraflutningamenn sinni ekki eingöngu útköllum heldur að þeir séu í tilteknu starfshlutfalli sem sé nýtt innan heilbrigðisþjónustunnar. Með þessu móti er unnt að veita bráðatæknum stærra hlutverk í heilbrigðiskerfinu, t.d. með heimsóknum og eftirfylgni (community paramedicine) auk starfa á bráðadeildum. Einnig er lagt til að ákveðin námskeið til endurmenntunar séu án endurgjalds fyrir starfsmenn.

Mælanleg markmið

Tilgreint starfshlutfall hjá hverjum þjónustuveitanda sem nýtt er til starfsþjálfunar.

Ártal

2022-2025

3.2 Hermisetur (SIMbulance) tekið í notkun

Færanlegt hermisetur skapar öllum aðgengi að verklegri þjálfun og hermiþjálfun, t.d. í formi hermisjúkrabíls að erlendri fyrirmynd.

Mælanlegt markmið

Hermisjúkrabíll tekinn í notkun.

Ártal

2021-2024

3.3 Boðið upp á sérstaka viðbótarmenntun fyrir heilbrigðisstarfsfólk (annað en bráðatækna) sem kemur að bráðapjónustu utan sjúkrahúsa

Í náminu er tekin fyrir almenn vettvangsvinna og lögð áhersla á bráðapjónustu á vettvangi. Horft er til samstarfs við Háskólann á Akureyri eða Háskóla Íslands.

Mælanleg markmið

Námsleið í boði fyrir heilbrigðisstarfsfólk sem vill styrkja sig í bráðaðþjónustu á vettvangi.

Ártal

2021-2025

3.4 Lagt mat á ávinning þess að koma námi í sjúkraflutningum (grunn- og framhaldsnámi) inn í formlega skólakerfið

Nú er nám í sjúkraflutningum á ábyrgð heilbrigðisráðuneytis, en ekki menntamálaráðuneytis eins og menntun annarra heilbrigðisstétta. Uppfæra þarf námskrá sjúkraflutninganámsins sem nú er rekið innan Sjúkraflutningaskólans. Skilgreina þarf störfín, færnina, gera hæfnigreiningu og vinna starfaprófil. Slík endurskoðun býður upp á tækifæri fyrir sjúkraflutningamenn að fá námið metið til frekara náms.

Mælanleg markmið

Nám í sjúkraflutningum hluti af formlega skólakerfinu.

Ártal

2021-2025

3.5 Lagt mat á ávinning þess að bjóða upp á nám bráðataekna (paramedics) héraendis

Aukin fagleg geta viðbragðsaðila eykur líkur á betri útkomu sjúklings. Erlendis er nám bráðataekna á háskólastigi og því rétt að skoða hvort ástæða sé til að koma á slíku námi héraendis við íslenska háskóla.

Mælanleg markmið

Nám bráðataekna í boði við íslenska háskóla.

Ártal

2021-2025

4. Virkir notendur

Í heilbrigðisstefnu er lögð áhersla á:

Mannauð og gott og öruggt starfsumhverfi – Mikilvægi þess að tryggja mönnun heilbrigðisþjónustunnar með vel menntuðu, hæfu og áhugasömu fólki.

4.1 Nærsamfélagið á hverjum stað virkjað í bráðaviðbragði til að auka líkur á góðri útkomu

Stýrja við umgjörð um samræmda skipulagða þjónustu vettvangsliða um landið og stuðning björgunarsveita, Rauða kross Íslands, slökkviliða og annarra aðila í nærumhverfi. Fjölgað verði námskeiðum fyrir vettvangsliða.

Mælanleg markmið

Skýrar leiðbeiningar um vinnu vettvangsliða liggur fyrir. Fjöldi vettvangsliða innan heilbrigðisumdæmis.

Ártal

2022-2023

4.2 Tryggð góð upplýsingagjöf til almennings í tengslum við fyrstu viðbrögð

Almenningur átti sig á því hvaða þjónusta er í boði og hvert á að sækja hana á hverjum stað. Tekin verði í notkun tækni, t.d. app, sem tengir viðkomandi við fagaðila eða neyðarsímverði.

Mælanleg markmið

Verklag og tæknilausn liggur fyrir.

Ártal

2022-2023

4.3 Reglulegt mat notenda á þjónustu sem tengist bráðaviðbragði og sjúkraflutningum

Notendur leggi mat á þá þjónustu sem þeir fá í sjúkraflutningum á mismunandi stigum og geti komið með tillögur að bættri þjónustu.

Mælanleg markmið

Þjónustuveitendur framkvæma reglulega þjónustukannanir.

Ártal

2021-2022

5. Skilvirk þjónustukaup

Í heilbrigðisstefnu er lögð áhersla á:

Kaup hins opinbera á heilbrigðisþjónustu – Fjármögnunarkerfi sem stuðla að gæðum og hagkvæmni veittrar þjónustu – Greiðsluþátttöku sjúklinga.

5.1 Þjónustuviðmið stýri skipulagi á þjónustu á hverju svæði fyrir sig

Setja fram þjónustuviðmið og árangursmælikvarða sem leggja grunn að skipulagi sjúkraflutninga í samningum. Kostnaðargreining skal liggja til grundvallar þjónustunni. Unnið í samráði við nærsamfélagið.

Mælanleg markmið

Þjónustuviðmið og árangursmælikvarðar (key performance indicators) liggja fyrir í tengslum við bráðabjónustu utan sjúkrahúsa.

Ártal

2021-2024

5.2 Val á rekstraraðilum gagnsætt og þjónustusamningar geri ráð fyrir sveiflum í þjónustunni

Val á rekstraraðilum í þjónustu sjúkraflutninga skal vera gagnsætt og opið og byggja á samanburði á gæðum og getu ekki síður en hagkvæmni. Þjónusta skal miðuð við að hægt sé að bregðast við breytingum á eftirspurn, ýmsum sveiflum og tímabundnum breytingum. Stöðugleiki þjónustunnar skal tryggður með langtímasjónarmið að leiðarljósi.

Mælanleg markmið

Val á rekstraraðila í samræmi við lög um opinber innkaup og skilvirkt samningaferli.

Ártal

2021-2022

5.3 Endurnýjun á búnaði og bifreiðum skv. viðbragði, þarfamati, auk þess sem lagt verður mat á fjölda og dreifingu um landið

Kröfúlýsing sjúkrabifreiða er hluti af samningi og er uppfærð reglulega af Sjúkratryggingum Íslands. Tegundir bíla og búnaðar taki mið að ólíkum aðstæðum um landið. Uppfæra skal búnað í bílunum eftir þörfum og tryggja að

hann létti störf sjúkraflutningamanna og fyrirbyggi álagsmeiðsli og auki öryggi og þægindi fyrir sjúklinginn.

Mælanleg markmið

Ný þarfagreining liggur fyrir. Tæki og búnaður í lagi á hverri starfsstöð.

Ártal

2021-2024

5.4 Kannaðir möguleikar á að nýta einfaldari bifreiðar og áhafnir til almennra flutninga þar sem því verður við komið í stað fullbúinna sjúkrabifreiða

Hætt er við að bráðir flutningar geti truflað starfsemi vegna almennra sjúkraflutninga og öfugt. Nýting sérhæfðra fullmannaðra sjúkrabíla til almennra sjúkraflutninga er óhagkvæm en þýðir að til staðar er geta til að takast á við stórar uppákomur.

Mælanleg markmið

Faglegt og fjárhagslegt mat á því hvort nýta megi einfaldari bifreiðar (ekki sjúkrabíla) og færra starfsfólk til almennra sjúkraflutninga.

Ártal

2021-2022

6. Gæði í fyrirrúmi

Í heilbrigðisstefnu er lögð áhersla á:

Gæði og öryggi – Þróun gæðavísa sem sýna árangur þjónustunnar – Gæðaáætlun embættis landlæknis – Hvernig auka megi gæði og öryggi heilbrigðisþjónustunnar.

6.1 Vinnuferlar uppfærðir skv. alþjóðlegum klínískum leiðbeiningum

Vinnuferlar fyrir sjúkraflutningamenn voru gefnir út árið 2006 en ábyrgð þeirra er á höndum yfirlæknis. Nauðsynlegt er talið að endurvinnna leiðbeiningarnar frá grunni sem krefst vinnu ákveðinna aðila í ákveðinn tíma.

Mælanleg markmið

Uppfærðir vinnuferlar.

Ártal

2021-2022

6.2 Eftirfylgd með samræmdum gæðavísam hjá öllum þjónustuaðilum sjúkraflutninga á landinu

Gögnum er safnað um þjónustuna hvað varðar starfsemi, rekstur og faglega vinnu og þau notuð til gæðamats og sem grunnur að stöðugum umbótum. Enn fremur skal viðhafa virka rafræna atvikaskráningu og úrlausn atvika.

Mælanleg markmið

Miðlæg gagnaskráning um sjúkraflutninga á landsvísu er til staðar.

Ártal

2021-2022

7. Hugsað til framtíðar

Í heilbrigðisstefnu er lögð áhersla á:

Vísindi, menntun og nýsköpun og margvísleg tækifæri á sviði heilbrigðisvísinda – Mikilvægi þess að menntun heilbrigðisstétta taki mið af íslenskum aðstæðum – Að ný tækni, ný lyf og nýsköpun á sviði heilbrigðisþjónustu sé metin og innleidd á kerfisbundinn hátt.

7.1 Þjónustuveitendur sjúkraflutninga innleiði tækni sem styður við notkun fjarheilbrigðislausna á vettvangi sem eykur m.a. möguleika á því að hægt sé að sinna betur bráðveikum þegar fyrsta hjálp mætir á staðinn

Byggðapróun og þróun sérhæfðrar heilbrigðisþjónustu leiðir óhjákvæmilega til aukinnar miðlægrar þjónustu á hátækni sjúkrahúsi landsins við bráðar upptakur. Því er mikilvægt að koma sérhæfðu þjónustunni til landsmanna allra. Horfa skal til annarra þjóða, s.s. Norðurlandanna, varðandi reynslu og innleiðingu á nýrri tækni.

Mælanleg markmið

Búnaður og tækni til staðar í flutningstækjum sem gefa möguleika á fjarþjónustu.

Ártal

2021-2024

7.2 Tengsl og samvinna stofnana og rekstraraðila sem sinna sjúkraflutningum styrkt

Með hækkandi aldri þjóðarinnar verður aukin þörf fyrir afgreiðslu tilfella á staðnum án flutnings á sjúkrahöfnun. Með hækkun menntunarstigi sjúkraflutningsmanna og aukinni klínískri þjálfun fá þeir stærra hlutverk í heilbrigðisþjónustunni sem tengist ekki síst úrræðum í heilsugæslu. Heimsóknir og eftirfylgd sjúklinga í framhaldi af meðferð (community paramedics) eru úrræði sem gætu minnkað þörf fyrir komu á bráðamóttöku. Þá er samvinna þjónustuveitenda mikilvæg.

Mælanleg markmið

Verkferlar og samningar um samvinnu þjónustuveitenda liggja fyrir.

Ártal

2021-2023

7.3 Stefnt að notkun sjálfbærra sjúkraflutningatækja

Draga skal úr skaðlegum umhverfisáhrifum sjúkraflutninga eins og mögulegt er. Velja skal umhverfisvænan búnað og vörur sé möguleiki á slíku.

Mælanleg markmið

Hlutfall umhverfisvænna flutningstækja.

Ártal

2021-2025

